

ТУРИЗЪМ

Велико-
лепието
на „Света
София“

Турция опиянява с богата култура и безкрайно пиршество за сетивата

ТАНЯ ПЕТРОВА

Истанбул. Колатата едва се провира по каменните улечки сред море от хора и сувенири. Всякакви цветове и тела - ярки, млади, шумни. Улиците си имат свой живот и постоянно жужат - песента на Истанбул. Първият ми импулс е да се върна обратно в колатата и да избягам. Това е само за миг - а после напълно полудявам - със забързан пулс и блестящи очи. Като града пред мен. Първата среща с Истанбул буквално опиянява. Улиците се катерят по хълмовете сред изобилие от изкушения, за да се спуснат с лекохатата на чайна към Босфора. Градът е приоткрил милиони и на места те задържава, но е достатъчен един поглед към елегантните силуети на мостовете, префрочили между два континента, за да се усетиш лек и въздушен. Но ще му се отдадем, както подобава, накрая, след прегръдката на Бурса, културното наследство на Биледжик и Сююлюк, уникалната керамика на Изник и гостоприемството на Одрин. Турция ни чака с много за гледане и още повече - за опитване и вкусване.

Бурса - 3-милионен град

- последната спирка по пътя на коп-

В Истанбул, Бурса, Изник, Одрин има много за гледане и още повече - за чувстване

В Сююлюк - работилница за производство на исторически костюми.

рината, подпират с белите си сгради подножието на планината Улудаг. Отвисоко изглежда като вълма от натрошени миди, опитваща се да достигне до върховете на планината. Усеждането е много познато - полите на Улудаг - високата планина - напомнят на Витоша, и те карат да се чувстваш прилотен и на сигурно. Кварталите обаче са по-стръжни, много зелени, а градът се простира на по-голяма площ и усеждането за пренаселеност го няма.

Бурса е богат и на индустрия, и на културно наследство. Това е четвъртият бизнес град в Турция редом с Истанбул, Измир и Анкара, със силни позиции в производството на автомобили, метали и мебели. В Бурса и в околността са концентрирани и много исторически паметници, свързани с основаването на Османската империя - това е и първата столица на Османската династия, завладяна от Орхан Гази през 1326 г. след продължителна обсада.

Най-бързият начин да се усети това историческо наследство е уникалният музей-панорама, посветен на завладяването на Бурса и основаването на първата османска столица. Той е отворен през 2018 г. и е много модерен. Първото му ниво прилича повече на пространство за арт събития, отколкото на музей. За почитателите на историята събитията около основаването на империята и установиването на първата и столица са разказани с огромни художествени платна, придружени от подробни обяснения на турски и английски език. Нищо от това не подготвя за

удивителните гледки и звъци, които очакват посетителя

В края на ескалаторите към второто ниво на музея. Панорамата направо е опияняваща - огромен купол, изрисуван с различните етапи от придвижването на племето кайъ - предшественици на османските турци, към нови територии под натиска на монголите, и сцени от завладяването на Бурса. Цветовете са много светли и ярки и по-скоро миролюбиви, дори сцените с предаването на ключа на Бурса след края на продължила 9 г. изтощителна обсада. →32

31→ Екскурзводите тук изрично подчертават, че населението е пуснато да си иде безпроблемно след изплащане на компенсация.

Част от историческото наследство на Бурса са и гробниците на първия султан на империята Осман Гази и сина му Орхан. Според легендата Осман, който започва обсадата, не доживява края ѝ и посочва отдалеч сребърния купол на православен храм в града, където да бъде погребан. Смяната на охраната пред гробниците е туристическа атракция, която всеки ден привлича посетители. Площадът с двете гробници и часовниковата кула предлага и уникална панорамна гледка, както и куп уютни местенца за турско кафе и сок от нар.

Свещени места в района около Бурса са и Съюзът и Биледжик, в които са погребани Ерпугрул Гази - бащата на първия султан Осман, и духовният основател на империята Шейх Едебали.

Голямата джамия и големият пазар са сърцето на Бурса

Изобилието е нещо типично за турските пазари, но гледките на сергиите с плодове и зеленчуци тук направо стъписват. Огромни количества плодове, ядки, зелени зеленчуци, маслини, подправки - картината е невероятна. Купчините с прясна продукция сигурно си имат праматично обяснение - посетителите на свой ред са хиляди, но човек буквално се чувства омагьосан. Запазена марка на Бурса е и пазарът на коприна - слой след слой нежни, ярки, мамеци платна. Въпреки изобилието пазаруването тук е по-малко травмиращо от това по пазарите в Истанбул, като за покупки в града пристигат хора от цялата област.

След лабиринтите от мамеци стоки мирязмата на разтопено масло в ресторантчетата в стария център е неустоима. На много места в Турция предлагат порции kofte, но тук това просто на пръв поглед ястие е превърнато в изкуство. Порцията Pide kofte не е никак скъпа - около 12 лв. с напитката, а комбинацията от kofte върху pitka с разтопено масло, с гарнитура от червен и маечен сос и печена зелена чушка е незабравима.

Задължителна кулинарна спирка за любителите на кебапа в Бурса е ресторантът Mehmet Oglu Iskender. Фино нарязаните филишки месо буквално се топят в устата. За основа отново се предлага полята с разтопено масло пиша, като сервитьорите дават допълнителна добавка масло. Ресторантът не е нов, атмосферата е много уютна и ретро, дворот е голям, а обслужването - светкавично. Възрото обслужване е традиция в Турция, като за маса от около 10 човека се грижат обикновено по трима сервитьори. Храната е божествена, цените - много добри.

Кулинарна и историческа спирка в близост до Бурса е и древното село Джумалъ-казък. Селището е на 700 г. и е архитектурен паметник от списъка на световното културно наследство на ЮНЕСКО. Малките калдъръмени улчички, хълмистите навътре дворчета и ярките двуетажни къщи са истинска почивка след бързите обороти на града. Тук почти всички старинни къщи са превърнати в място за закуска, като специалитетът на селото е гъозлемето. По тесните

Бурса от високо

Магията на Истанбул

Силует в Цистерна-Базилика

улчички колите едва се промъкват, а стениите на къщите са натекали от наниз сус сувенири. От Джумалъ-казък може да се купят и кестени - знаменития десерт в Бурса. Продават се в много разновидности - сиропирани като баклава, покрити с шоколад, смалени на бонбони.

Оставяме зелените склонове на Бурса и поемаме към Изник, а оттам - към Одрин. И на двете места има много за гледане, но за тях - някой друг път.

Чакат ни Истанбул и чудесата на този 18-милионен град,

за който са писани хиляди опияняващи редове поезия.

На път сме към пристанището на Истанбул - Галаата порт, а в колата звучат магичните ритми на песента на Брианна I'm lost in Istanbul. Градът увлича светкавично - нямаш време за размисъл и колебание. Много хора не издържат на тълпите, но докато са сред тях, и те са опиянени. На път сме да се загубим още на първия пазар, но излизаме от лабиринта, нетърпеливи за „Света София“.

Отвън силуетът на храма само загатва за великолепието му, макар че огромният купол впечатлява и най-непознатите с архитектурата и историята. Безкрайна опашка се извива за влизане - под яркото септемврийско слънце чакат хора от целия свят. Светът гълчи това архитектурно чудо на император Юстиниан I и архитектите Исидор от Милет и Антимий от Трапезуз. През 537 г. те ще дадат на света най-голямата за времето си църква и уникални архитектурни решения.

Много красиви неща могат да бъдат видени в Истанбул, но вътрешното пространство на този паметник буквално опиема дъха. Великолепието на мраморните колони, огромният купол, златните мозайки предизвикват смесица от противоречиви чувства - изумление, страхопочитание, смирение, безсилие. Ниско разположените огромни подлази, заети мястото на некогашиите горящи свещи, само подчертават великолепието на храма. „О, Соломон, надминах те“, възкликнал при откриването на Църквата на Светата мъдрост Юстиниан. Дълго време подзвана като джамия след превземането на Константинопол, през 1934 г. сградата получава статут на музей, за да се завърти отново в спиралата на историята и пак да стане джамия през 2020 г. Решението породило културен дебат, но така или иначе паметникът прогласява да привлича милиони туристи от целия свят.

В близост до „Св. София“ са още две задължителни забележителности -

Цистерната-Базилика и дворцовият комплекс Топкапъ

Пред първата се вие отново огромна опашка и в зоруктията не осъзнаваме какво точно ни обяснява водачът и какво ни чака отдолу. Ако не си виждал предварително снимки на това място, няма как да си подготвен - огромни колони, подпиращи тежки арки, дълбоко под земята. Колоната след колони, поддържащи системата за филтрация и водоснабдяване на Великия дворец на Константинопол, а после - и на двореца Топкапъ.

Осветлението в Базиликата це-

ленасочено е осъдно - светлините първо изчезват напълно, после стават тревожно зелени, а после - ярко червени. Сетищата се обръкват, тялото се свива, умът се „оглежда“ за опасност. Монтирани са и някои модерни скулптури, но те не са много, не отнемат от автентичността на мястото и само засилват обострянето на сетивата. От водата сред колоните се протяга бледа ръка, загъгла плуват сини медузи, прояден черен силует на мъж изскача на повърхността. В числа базиликата е също толкова зашеметяваща - 336 мраморни 9-метрови колони, удрящи 80 000 куб. м вода. Напълно запазена.

След изживяването под земята градните на Топкапъ те пращат в друго време - на султанското великолепие. Комплексът е организиран около 4 огромни градини, със стари дървета, дебели сенки и множество павилони, пълни с богатствата на султаните. Разглеждането на богатата колекция от часовници, оръжия, тронове, съпощени бижута може да отнеме часове, но по-приятна е разходката из самите градини. Дворецът е крална на хълма над Босфора, гледката е красива, фонтаните - като заремли във времето. Целият този лукс обаче е имал висока цена, а още по-тежко се отразява на държавната хазна строителството на нов дворец - Долмабахче - решение на Абдул Меджид I, което допринесе за тежките финансови проблеми на Османската империя през XIX век.

За този нов дворец в програмата време не остава. Чакай ни лудият пазар на подправките, елегантността на ресторантите на Галаата порт, неузасвятият нощен живот по улиците на Истанбул. И аз бях там, и аз се веселех.